

УДК 781.1:376:31

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-1-44>**Руфіна ДОБРОВОЛЬСЬКА,***orcid.org/0000-0002-1414-8861**старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
(Вінниця, Україна) rufina.dobrovolska@vspu.edu.ua*

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ФЕНОМЕНУ МУЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА США

Професія музичного терапевта укріплює свою роль в освіті, суспільстві та охороні здоров'я на міжнародному рівні. Аналіз літератури та досліджень з музичної терапії дає змогу об'єднати деякі з основних функцій та методів з практики, дослідження та навчання, завдяки яким професія музичного терапевта відома в усьому світі. Музична терапія включає велику кількість практик, розроблених унікально в кожному регіоні світу. Нові методи з'являються у відповідь на нові проблеми та потреби у суспільстві, нові техніки та підходи з'являються по мірі змін та розвитку технологій. Способи доступу особистості до музики, до прослуховування музики та набуття власного досвіду музичного сприймання у своєму житті, залежить від багатьох факторів і ця різноманітність та залежність факторів впливають на практику музичної терапії.

Музична терапія – це реляційна терапія, яка передбачає використання музики в терапевтичних цілях та процесах у роботі з окремими людьми (пацієнтами) та групами, з кваліфікованим практиком, який пройшов відповідну підготовку та здійснює постійний професійний розвиток. Це унікальний спосіб роботи, у якому динамічні можливості музики та музичного сприймання, використовуються для задоволення потреб особистості, родини чи групи людей, які шукають допомоги. Узгоджене визначення музичної терапії в одному регіоні чи країні, може не співпадати з визначенням в іншому. Передумовою цього є чітко сформовані історичні та філософські основи, які передували становленню професії музичного терапевта. Різні автори, які пишуть про практику та дослідження, описують музичну терапію таким чином, щоб відображати навчальний процес, зміст практики та відповідний регіон, у якому вони працюють. Велика Британія та США є одними з перших країн, які сприяли популяризації музичної терапії та формуванню нової дисципліни, яка активно розвивається. Головною характеристикою музичної терапії на міжнародному рівні є застосування музичної терапії протягом усього життя. Тому вивчення досвіду становлення музикотерапії у Великій Британії та США, є важливим компонентом у підготовці фахівців до застосування музичної терапії у професійній діяльності.

Ключові слова: музична терапія, історико-філософські основи, професійний музичний терапевт.

Rufina DOBROVOLSKA,*orcid.org/0000-0002-1414-8861**Senior Lecturer at the Department of Vocal and Choral Training, Theory and Methods of Music Education
Vinnitsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University
(Vinnitsya, Ukraine) rufina.dobrovolska@vspu.edu.ua*

HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL FOUNDATIONS OF THE PHENOMENON OF MUSIC THERAPY IN GREAT BRITAIN AND THE USA

The profession of music therapist is strengthening role in education, society and health care at the international level. An analysis of music therapy literature and research brings together some of the core functions and methods of practice, research, and teaching for which the profession of music therapy is known worldwide. Music therapy includes a large number of practices developed uniquely in each region of the world. New methods appear in response to new problems and needs in society, new techniques and approaches appear as technology changes and develops. The way a person accesses music, listens to music and acquires his own experience of musical perception in his life depends on many factors, and this variety and dependence of factors affect the practice of music therapy. Music therapy is a relational therapy that involves the use of music for therapeutic purposes and processes in working with individuals (patients) and groups, with a qualified practitioner who has undergone appropriate training and carries out ongoing professional development. It is a unique way of working in which the dynamic possibilities of music and musical perception are used to meet the needs of the individual, family or group of people seeking help. The agreed definition of music therapy in one region or country may not coincide with the definition in another. The prerequisite for this is the clearly formed historical and philosophical foundations that preceded the formation of the profession of music therapist. Various authors writing about practice and research describe music therapy in ways that reflect the learning process, the content of the practice, and the relevant region in which they work. Great Britain and the USA are among the first countries that contributed to the popularization of music therapy and the formation of a new discipline that is actively developing. The main characteristic of music

therapy at the international level is the use of music therapy throughout life. Therefore, studying the experience of the formation of music therapy in Great Britain and the USA is an important component in the preparation of specialists for the use of music therapy in professional activities.

Key words: *music therapy, historical and philosophical foundations, professional music therapist.*

Постановка проблеми. Музика широко використовувалася протягом усієї історії як цілюща сила для полегшення фізіологічного стану і стресу, але тільки в відносно недавній час музична терапія почала розвиватися як повноцінна професія та дисципліна. Що змінилося, так це сучасна та заснована на дослідженнях, практика в галузі охорони здоров'я людини, а також нові та інклюзивні способи зв'язку з музикою. Ця подвійна ідентичність музичної терапії, як професії здоров'я та дисципліни, так і музичної професії та дисципліни, сприяє величезній різноманітності практик, які характеризують сучасну музичну терапію.

Метою статті є історико-філософські основи визначення поняття музичної терапії як нової професійної дисципліни у Великобританії та США.

Аналіз досліджень. Сполучені Штати та Велика Британія були першими країнами, які розвинули музичну терапію як сучасну професію та дисципліну, також були ранні європейські ініціативи, такі як австрійська музична терапія, витоки якої беруть свій початок у Відні. З другої половини 1940-х рр. у популяризації музикотерапії як ефективного методу лікування, визначну роль відіграла Віденська школа (Wiener Schule der Musiktherapie). Її представники (Іра Альтшулер, Вілль ван де Волл та Е. Теєр Гастон) не тільки сприяли визнанню спеціальності як рівноцінної серед медичних, а й започаткуванню навчальних програм для музикотерапевтичної освіти. У листопаді 1958 р. офіційно зареєстрували «Товариство сприяння музиці в цілющих мистецтвах» («Gesellschaft zur Förderung der Musikheilkunde»). Наступного року відбувся міжнародний симпозіум із проблем використання музики в медицині та стартував перший курс із музикотерапії в Академії музики та виконавських мистецтв у Відні (Mössler, 2011). Але ми почнемо з розвитку подій у Сполученому Королівстві та Сполучених Штатах, щоб проілюструвати деякі процеси, які уможливили створення музичної терапії як сучасної професії.

У багатий та різноманітний світ музики увійшов феномен середини-кінця двадцятого століття: професійний музичний терапевт. Були історичні попередники цієї появи. Вільям Б. Девіс задокументував діяльність Гільдії Святої Сесилії, заснованої у 1891 році Кеноном Фредеріком К. Харфордом, досвідченим музикантом, який грає музику для великої кількості пацієнтів у лондон-

ських лікарнях. Це були групи співаків та інструменталістів, які грають на приглушених скрипках та арфі в палатах для пацієнтів. Музикантам було запропоновано не бачити та не розмовляти з пацієнтами. Гільдія отримала підтримку провідних реформаторів того часу, включаючи Флоренс Найтінгейл та отримала велику увагу. Були розроблені величезні плани, включаючи підготовку груп музикантів для інших провінційних міст та експерименти з використанням заспокійливої та стимуляційної музики, а також способи передачі живої музики групам пацієнтів у лікарнях навіть по телефону. У *Lancet* та *British Medical Journal* відбувся обмін кореспонденцією, що вказує на деякі ранні та очевидні історії успіху, при цьому пацієнти повідомляли про зменшення болю під час прослуховування музики, а співробітники коментували заспокійливі та стимулюючі ефекти (Nordoff and Robbins, 2007).

Незважаючи на ці позитивні історії, Гільдія була розформована під тиском критики з боку музичної та медичної преси, зокрема, у зв'язку з тимчасовим характером будь-яких наслідків, відсутністю коштів та власним поганим здоров'ям Харфорда (Davis, 1988: 10).

Девіс та Кейт Е. Гфеллер простежили розвиток подібних асоціацій у Сполучених Штатах у роки ХХ століття. До них належить створення співакою Євою Весселіус у 1903 році Національного терапевтичного товариства Нью-Йорка, ідея створення якого полягала в тому, що «метою музичної терапії було повернути вібрації хворої людини, що дисонують, до гармонійних» (Darnley-Smith and Patey, 2003).

У ці перші роки двадцятого століття музика використовувалася в лікарнях в основному для підвищення морального духу, як загальна допомога одужанню і як розвага (Blair, 1964: 26). Лікарі запрошували музикантів грати великим групам пацієнтів, припускаючи, що музика може активувати «метаболічні функції» і зняти психічний стрес (Feder and Feder, 1981). Прослуховування музики може забезпечити якісний естетичний досвід і розглядалося багатьма як гуманний спосіб, що займає час пацієнтів.

Анекдотичні розповіді про цінність музики, часте явище в ранній літературі про музику в медицині (Van de Wall, 1936). Лікар Едвард Подольський наводить приклад-випадок, коли шизоф-

реніку щодня вводять «دوزи» Шопена. Девіс і Гфеллер посилаються на музиканта та медсестру Ісу Мод Ільсен, яка призначала «Аве Марія» Шуберта для лікування безсоння (Podolsky, 1954). Схоже, було досягнуто загального консенсусу щодо того, що вплив музики не може принести нічого хорошого. Як ми побачимо при обговоренні сучасної практики, теорій та досліджень, це припущення є помилковим. Музика може використовуватися для різних цілей, таких як догляд за собою та створення дружніх спільнот, а також навпаки, без належного догляду та знань призводить до самопошкодження та може нести негативні наслідки. Це одна з причин, чому існує потреба у професійних знаннях та наукових дослідженнях у галузі взаємозв'язку між музикою та здоров'ям (Edwards, (2011).

Великий приплив хворих та ветеранів у госпіталях за часів Другої світової війни, мав важливе значення для розвитку музичної терапії як сучасної дисципліни та професії. Медична влада, зокрема в Сполучених Штатах, хотіла розробити особливі та специфічні послуги для цих ветеранів, що повертаються з зон бойових дій. Музиканти почали регулярно працювати у лікарняних бригадах. Але медичні та наукові спільноти було не так легко переконати у важливості терапевтичного ефекту музики, через велику кількість анекдотичних історій про пацієнтів, до яких застосовувалося «лікування музикою». Музикантам було запропоновано перевірити та систематизувати свою роботу, оцінити вплив музики та вивчити результат та вплив будь-якого музичного втручання у конкретні плани лікування. Лікар і музикант Джордж В. Ейнлай повідомляє, що до 1940-х і 1950-х років цей період характеризувався загальним непорозумінням цінності музики, окрім її загальних естетичних та культурних аспектів, як у лікарів, так і у музикантів (Ainlay, 1948). Музикантам зі зрозумілих причин не вистачало підготовки для проведення процедури терапії музикою та загальних медичних і психологічних знань.

Надалі було створено ґрунт для розробки навчальних курсів для музикантів, які бажають розвинути свої навички у цьому конкретному напрямку для використання музики з терапевтичною метою. Зазначимо деякі ранні ключові дати в Сполучених Штатах:

1944: Університет штату Мічиган: розроблено першу навчальну програму;

1945: Національна музична рада сформувала комітет з музичної терапії;

1946: Канзаський університет: перший повний академічний курс;

1950: Утворено Національну асоціацію музичної терапії (NAMT);

1971: Утворилася Американська асоціація музичної терапії (AAMT) (Fleshman and Fryrear, 1981), (Gaston, 1968), (Goodman, 2011).

В 1998 році NAMT і AAMT об'єдналися в єдину спільну організацію та перейменувалися в Американську асоціацію музичної терапії (AMTA -www.musictherapy.org);. AMTA прагне до просування освіти, професійної підготовки, професійних стандартів, дипломів та досліджень на підтримку професії музичної терапії. Професійні компетенції, запропоновані 1999 року комісією, створеною AMTA, визначили базові рівні навичок та необхідні практики, останні зміни яких відбулися у 2009 році (Goodman, 2011).

Історія будь-якої професії пов'язана з новаторськими баченнями окремих ключових особистостей. У Сполучених Штатах серед них є Рут Боксбергер- перший виконавчий директор NAMT, Еверетт Тайер Гастон – директор першого тренінгу з музичної терапії у Канзаському університеті; музичні терапевти та письменники Едіт Боксилл, Вільям Сірс та Флоренс Тайсон (Boxill, (1997). У Сполученому Королівстві першими дослідниками були концертна віолончелістка та вчителька Джульєтта Елвін, а також композитор та піаніст Пол Нордоф, який співпрацював із учителем спеціальної освіти Клайвом Робінсом (Nordoff and Robbins, 2007). Дослідники Рейчел Дарнлі-Сміт і Хелен Петі виокремлювали ці події у Сполученому Королівстві у своєму історичному контексті, посилаючись на деяку дослідницьку роботу, проведenu у 1940-х роках, в якій музиканти та медичний персонал досліджували, наприклад, вплив на пацієнтів різних жанрів записаної музики (Darnley-Smith and Patey, 2003).

У Сполученому Королівстві деякі ранні ключові дати були такі:

1958: Товариство музичної терапії та лікувальної музики, створене Д. Елвін та перейменоване на Британське товариство музичної терапії (BSMT) у 1967 році;

1968: Гілдхоллська школа музики та драми, Лондон: перший денний курс аспірантури, який викладає Д. Елвін;

1974: Лікарня Голді Лі, південний Лондон: перший курс, що викладається Нордофом і Робінсом.

1976: Сформовано Асоціацію професійних музичних терапевтів (APMT) з першим керівником Анджелою Фенвік;

У 1980-х та 1990-х роках були створені нові курси, в основному колишніми студентами Елвін, Нордофа та Робінса, а також в інших частинах

країни. У 1995 році Центр Нордофа – Робінса розпочав першу очну підготовку з музичної терапії на рівні магістра. З 2006 року всі тренінги з музичної терапії мали бути на рівні магістра, а можливості для здобуття ступеня доктора філософії з музичної терапії неухильно зростали (Darnley-Smith and Patey, 2003). У 2008 році розпочалися плани розвитку нової організації, що об'єднує BSMT і АРМТ, благодійну організацію з професіоналами, внаслідок чого в 2011 році була сформована нова організація – Британська асоціація музичної терапії (ВАМТ).

Ще одним історичним показником є зростання професійного статусу та визнання. У квітні 1980 року питання про належну оплату праці та умови служби музичних терапевтів було розглянуто у Парламентській Палаті громад Сполученого Королівства. Це був результат зростаючого тиску з боку АРМТ та підтримки з боку колег, щодо необхідності окремої ідентичності для професії. В той час на розгляді Палати знаходився дискусійний документ, в якому передбачалося, що музична терапія може бути визначена під егідою професії, яка належить до професійної терапії. Бажаючи працювати разом з іншими суміжними медичними працівниками, музичні терапевти твердо переконані, що їхня нова професія потребує своєї незалежної структури. На засіданні Палати, наступне питання було поставлене членом парламенту, високоповажним депутатом Хон Ланом Мікардо, до високоповажного депутата, Доктора Джерарда Вогана, тодішнього секретаря державної соціальної служби:

«Чи відомо йому, що ця відносно невелика група професійних працівників, які роблять важливий внесок у терапевтичне лікування, є єдиними державними службовцями, які не мають реального механізму ведення переговорів? Їхня заробітна плата встановлюється в односторонньому порядку їх роботодавцями. Чи не час позбутися цієї Діккенської аномалії 19го сторіччя і перейти у 20-е?» (Hansard, 1980).

«Аномалія» зрештою була відкинута у 1982 році, коли Міністерство Охорони Здоров'я та Соціального Забезпечення офіційно визнала звання музичного та арт-терапевта (DHSS Memorandum: PM (82) 6). Це поставило музичних тера-

певтів поряд із логопедами, фізіотерапевтами та психотерапевтами, які є визнаними представниками професії охорони здоров'я та соціального забезпечення у Сполученому Королівстві. Професію більше не слід розглядати як групу, яку зневажають, або яка не підходить під категорію професійних терапевтів. З 1982 року у Сполученому Королівстві відбулися подальші події. Професія отримала державну реєстрацію у 1997 році, поряд із художньою та драматичною терапією. Спочатку реєстрація надійшла від Ради професій доповнюючих медицину (CPSM), але з 2002 року Рада медичних професій (HPC) є законодавчим органом (www.hpc-uk.org). У 2012 році Рада була перейменована на Раду професій охорони здоров'я (HCPC) і вона веде реєстр усіх терапевтів, які пройшли затверджені навчальні курси та підтримують свою практику за допомогою безперервного професійного розвитку, HCPC захищає громадськість та забезпечує правовий захист зареєстрованого титулу музичного терапевта (Bunt and Hoskyns, 2002).

У Сполучених Штатах можна спостерігати аналогічні етапи розвитку. Навчання музичної терапії було організовано приблизно у сімдесяти університетах, деякі на рівні бакалавра, а деякі у магістратурі; можливості отримати ступінь доктора філософії існують у кількох університетах, завдяки міждисциплінарному співробітництву. Університет Темпл у Філадельфії створив сильну спеціалізовану докторську освіту в галузі музичної терапії. У 1986 році Сертифікаційний комітет музичних терапевтів (СВМТ) акредитований Національною комісією з сертифікації агентств. В даний час СВМТ є організацією, відповідальною за сертифікацію практикуючих музичних терапевтів.

Висновки. Нові визначення продовжуватимуть з'являтися по мірі того, як музична терапія взаємодіє зі змінами у суспільстві. Перевизначення музичної терапії – це не тільки діяльність вчених, які сидять за своїми столами, а й вся професія, що працює практично у різних контекстах. Зростання музичної терапії від новаторської практики до університетської освіти, професійної практики та досліджень, поступово призвело до розробки нової дисципліни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ainlay, G.W. (1948) "The place of music in military hospitals", in D.M. Schullian and M. Schoen (eds) *Musie and Medicine*, New York: Henry Schuman.
2. Boxill, E.H. (1997) *The Miracle of Music Therapy*, Gilsum, NH: Barcelona Publishers.
3. Blair, D. (1964) "Arts in society: music therapy", *New Society*, 30 January: 26.
4. Bunt, L. and Hoskyns, S. (eds) (2002) *The Handbook of Music Therapy*, Hove, UK: Brunner-Routledge.].
5. Darnley-Smith, R. and Patey, H.M. (2003) *Music Therapy*, London: Sage.

6. Davis, W.B. (1988) "Music therapy in Victorian England", *Journal of British Music Therapy*, 2, 1: 10–17.
7. Davis, W.B., Gfeller, K.E. and Thaut, M.H. (eds) (2008) *An Introduction to Music Therapy Theory and Practice*, 3rd edn, Silver Spring, MD: American Music Therapy Association.
8. DHSS Memorandum: PM (82) 6.
9. Edwards, J. (2011a) "A music and health perspective on music's perceived "goodness"", *Nordic Journal of Music Therapy*, 20, 1: 90–101.
10. Feder, E. and Feder, B. (1981) *The "Expressive" Arts Therapies: Art, Music and Dance as Psychotherapy*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
11. Fleshman, B. and Fryrear, J.L. (1981) *The Arts in Therapy*, Chicago: Nelson-Hall.
12. Gaston, E.T. (1968) *Music in Therapy*, New York: Macmillan.
13. Goodman, K.D. (2011) *Music Therapy Education and Training*, Springfield, IL: Charles C. Thomas.
14. Hansard 29 April 1980: *Art and Music Therapists (Pay)*:6
15. Harford, F.K. (2002a) "Music in illness", *Nordic Journal of Music Therapy*, 11, I: 43 4 (reprinted from the *Lancet*, 1891, 4 July: 43).
16. Mössler, K. (2011) "I am a psychotherapeutically oriented music therapist: theory construction and its influence on professional identity formation under the example of the Viennese School of Music Therapy", *Nordic Journal of Music Therapy*, 20, 2: 155–84.
17. Nordoff, P. and Robbins, C. (2007) *Creative Music Therapy: A Guide to Fostering Clinical Musicianship*, 2nd edn, Gilsum, NH: Barcelona Publishers.]
18. Podolsky, E. (1954) *Music Therapy*, New York: Philosophical Library.
19. Van de Wall, W. (1936) *Music in Institutions*, New York: Russell Sage Foundation.

REFERENCES

1. Ainlay, G.W. (1948) "The place of music in military hospitals", in D.M. Schullian and M. Schoen (eds) *Music and Medicine*, New York: Henry Schuman.
2. Boxill, E.H. (1997) *The Miracle of Music Therapy*, Gilsum, NH: Barcelona Publishers.
3. Blair, D. (1964) "Arts in society: music therapy", *New Society*, 30 January: 26.
4. Bunt, L. and Hoskyns, S. (eds) (2002) *The Handbook of Music Therapy*, Hove, UK: Brunner-Routledge.
5. Darnley-Smith, R. and Patey, H.M. (2003) *Music Therapy*, London: Sage.
6. Davis, W.B. (1988) "Music therapy in Victorian England", *Journal of British Music Therapy*, 2, 1: 10–17.
7. Davis, W.B., Gfeller, K.E. and Thaut, M.H. (eds) (2008) *An Introduction to Music Therapy Theory and Practice*, 3rd edn, Silver Spring, MD: American Music Therapy Association.
8. DHSS Memorandum: PM (82) 6.
9. Edwards, J. (2011a) "A music and health perspective on music's perceived "goodness"", *Nordic Journal of Music Therapy*, 20, 1: 90–101.
10. Feder, E. and Feder, B. (1981) *The "Expressive" Arts Therapies: Art, Music and Dance as Psychotherapy*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
11. Fleshman, B. and Fryrear, J.L. (1981) *The Arts in Therapy*, Chicago: Nelson-Hall.
12. Gaston, E.T. (1968) *Music in Therapy*, New York: Macmillan.
13. Goodman, K.D. (2011) *Music Therapy Education and Training*, Springfield, IL: Charles C. Thomas.
14. Hansard 29 April 1980: *Art and Music Therapists (Pay)*: 6.
15. Harford, F.K. (2002a) "Music in illness", *Nordic Journal of Music Therapy*, 11, I: 43 4 (reprinted from the *Lancet*, 1891, 4 July: 43).
16. Mössler, K. (2011) "I am a psychotherapeutically oriented music therapist: theory construction and its influence on professional identity formation under the example of the Viennese School of Music Therapy", *Nordic Journal of Music Therapy*, 20, 2: 155–84.
17. Nordoff, P. and Robbins, C. (2007) *Creative Music Therapy: A Guide to Fostering Clinical Musicianship*, 2nd edn, Gilsum, NH: Barcelona Publishers.
18. Podolsky, E. (1954) *Music Therapy*, New York: Philosophical Library.
19. Van de Wall, W. (1936) *Music in Institutions*, New York: Russell Sage Foundation.